

«І ГОЛОС ТОЙ, І ТІ СЛОВА ІДУТЬ МЕЖ ЛЮДИ!..»: ПРО ДВОМОВНУ АНТОЛОГІЮ УКРАЇНСЬКОЇ ПАТРІОТИЧНОЇ ПОЕЗІЇ XVI—XXI ст.

La poésie patriotique ukrainienne à travers les âges /

Tetyana Popova-Bonnal (trad.). 2022. 382 p.

Ця страшна війна, яку розв'язала Росія проти України, має окремі позитивні наслідки, хоча це й тяжко визнавати. Вороже вторгнення дало змогу українцям виявити (споконвіку їм притаманні, але девальвовані віками колоніальної залежності) подиву гідні мужність, витривалість і відданість своїй землі. Західний світ, що останні пів століття бачив героїзм лише на кіноекрані, безперечно, захоплений Україною та українцями, про що свідчать не тільки військова, політична, гуманітарна допомога, а й безпрецедентна підтримка гурту «Kalush Orchestra» на Євробаченні. Синхронно із цим культурним тріумфом з'явилася двомовна антологія української патріотичної поезії в перекладі на французьку Тетяни Попової-Бонналь [2]. Варто, щоби про цю вельми знакову подію, яка сигналізує про суттєве зростання на Заході попиту на інформацію про українську культуру, знали й в Україні.

Антологію відкриває епіграф із поеми-містерії «Великий льох» Тараса Шевченка:

L'Ukraine se levera!
Elle dissipera sa nuit d'esclave,
Allumera la vérité,
Et les enfants du servage
Prieront ensemble en liberté.

(«Встане Україна. / І розвіє тьму неволі, / Світ правди засвітить, / І помоляться на волі / Невольничі діти!..» [1, 328].)

Безперечно, настроєвий та ідейний тон, що його задає цей епіграф, ретранслює задум укладеної антології та виражає квінтесенцію патріотичного пориву, віри в перемогу свободи й правди в Україні, орієнтує націю в її ментальній перспективі саме на цю темпоральну точку — нинішню боротьбу з рашизмом.

Антологія має низку хронологічних рубрик. Відкривається розділом, що містить переклади окремих народних пісень, як-от «Ой, Морозе, Морозенку...», а також української поезії XVI—XVIII ст.

(А. Головатий, К. Сакович, С. Климовський, І. Мазепа, М. Чурай та ін.). Репрезентовані у виданні окремі твори Г. Сковороди, поезія романтиків — А. Метлинського, П. Куліша, Я. Щоголева та інших митців. Доробок Т. Шевченка представляють послання «До Основ'яненка», вірші «Розрита могила», «Стоїть в селі Суботові...», «Не гріє сонце на чужині...», «І виріс я на чужині...», поеми «Кавказ», «Сон (У всякого своя доля...)» (фрагмент). Не оминула укладачка антології і вірш П. Чубинського «Ще не вмерла Україна...», що тепер його знають у світі як гімн нескореної країни, яка виборює свою свободу. З літератури другої половини XIX ст. запропоновано тексти І. Франка, Б. Грінченка, Лесі Українки, В. Самійленка. В окремому розділі подано поезію «Розстріляного відродження», тематично орієнтовану на вивчення української культури. Співзвучний сьогоденню блок перекладів українських поетів радянської доби (П. Тичини, М. Рильського, В. Сосюри): зосереджено увагу на їхніх творах часів Другої світової війни, сповнених болем через сплюндровану ворогом Україну. Покоління шістдесятників представляє в антології лірика В. Симоненка, І. Драча, М. Вінграновського, Л. Костенко, В. Стуса. Останній розділ книжки містить сучасну поезію, опалену вже нинішньою війною: це тексти Ю. Руфа, С. Скальда — письменників, які віддали життя за Батьківщину цієї весни, а також твори громадського діяча, волонтера й найвідомішого українського поета сучасності С. Жадана, легендарного фронтмена гурту «Океан Ельзи» С. Вакарчука (подано переклад його пісні «Місто Марії» про трагедію Маріуполя та його захисників, написаної буквально за тижні до виходу антології). Останній акорд книжки — славетна «Червона калина», що, напевне, стала гімном не лише Січових стрільців, а й нинішніх захисників Вітчизни.

Звісна річ, можна сперечатися про добір текстів антології, зокрема про наявність в окремих віршах патріотичної тематики, однак незаперечна безпрецедентність репрезентації значного масиву української літератури (45 авторів та понад 130 творів) та культуртрегерська вага цього проєкту, особливо в часи виходу України на політичну авансцену Європи й світу загалом. Книжка вочевидь має не лише художньо-літературне, а й інформативно-просвітне спрямування, реалізує мету відкрити Україну світові в історично-культурній ретроспективі. Переклади доповнені в антології світлинами, портретами письменників чи іншими ілюстраціями, а також коментарями укладачки про біографічні, культурно-історичні нюанси, що стосуються поданих текстів і можуть бути невідомі читачам поза межами Батьківщини авторів. Передмову та статтю, розміщену наприкінці видання, про утиски Росією української мови та культури написала Т. Попова-Бонналь.

Деякі слова про укладачку, перекладачку й авторку ідеї цієї антології: Тетяна Попова-Бонналь (Попова-Мозовська) народилася в м. Дніпро (тоді — Дніпропетровськ) 1979 р. Здобула диплом магістра філології в Дніпропетровському національному університеті (нині — Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара); разом із чоловіком, французьким письменником, есеїстом Ніколя Бонналем мешкає в Іспанії. Т. Попова-Бонналь відома вітчизняному читачеві статтями з історії української літератури, художніми перекладами з французької мови. Зарубіжний читач знає її книжки, присвячені українському фольклору, українській кухні, а також її переклади на французьку повісті «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського, творів російських класиків. Видання Т. Попової-Бонналь, зокрема і щойно видана антологія, доступні на сайті www.amazon.fr. Переконана, що багатьом читачам як з України, так і з Європи ця книжка відкриє чимало перлин поезії, заряджених любов'ю до Батьківщини. Любов'ю такої сили, що може посперечатися з потужністю надсучасних озброєнь. Це почуття, власне, і було тою єдиною зброєю, що втримала Україну, не дала знівельювати її культуру, її історичну пам'ять. Можливо, ця книжка стане ще одним аргументом у побудові нової європейської спільноти, де місце України буде не «скраю».

ЛІТЕРАТУРА

1. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів: У 12 т. / НАН України; Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. Ред. кол.: М. Г. Жулинський (голова) та ін. Київ: Наукова думка, 2001. Т. 1. Поезія 1837 — 1847. 784 с.
2. La poésie patriotique ukrainienne à travers les âges (Edition Bilingue) / Т. Popova-Bonnal (trad.). 2022. 382 p. URL: https://www.amazon.fr/dp/B0B1ZXJ8SW/ref=cm_sw_r_awdo_8DV08N9BVXH81NMK9NJ7

Ольга ШАФ

м. Дніпро

Отримано 13 червня 2022 р.

Шпиталь А. Г. Глибини та мілководдя української історичної прози.

Історико-публіцистичне видання. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2020. 308 с.

Історична проза завжди була в епіцентрі літературного процесу. На жаль, вона часто виконувала ідеологічну функцію зомбування «потрібної» історії, та справжні твори про минушину були відкривавчими. Вони взяли ношу «офіційної» історії, яка була кон'юнктурною до політики, і стали справжнім ковтком свіжого повітря для читачів. От про це і книжка Анатолія Шпиталю — сьогоденний погляд на складний шлях літератури про нашу історію, особливо ж на твори, де поставала доля українського народу в його переломні часи.

Наші _____
_____ презентації